

PITANJA I ODGOVORI

PRIJATELJĀ, APOSTÓLĀ,
ŽIVACĀ?

Čitatelj Jezika M. B. pita jesu li naglasni likovi prijateljĀ, apostólĀ, živacĀ u skladu s naglasnom normom hrvatskoga književnog jezika.

Što mu se može odgovoriti s gledišta naše suvremene normativne akcentologije?

- 1) Likovi N jd. prijatelj, G mn. prijateljĀ, N jd. apostol, G mn. apostólĀ potječu iz Karadžić-Daničićeva naglašavanja. Lik živacĀ podudara se s Daničićevim likom lovacĀ (N jd. lovac), ali sama imenica živac ima i u Karadžića dugouzlazni naglasak, pa bi u Daničića njezin G mn. glasio živacĀ. Zato će biti da lik živacĀ novoštokavci ijekavci ostvaruju prema N jd. živac.
- 2) Svi su naglasni likovi iz našeg naslova ishod promjene mjesta naglasaka u riječi, takozvane međuslogovne preinake, jer je u svih triju riječi u nominativu jednine naglasak na prvom slogu. Načelno, s gledišta hrvatske naglasne norme ne treba suzbijati određene preinake u paradigmama, pa ni one međuslogovne. One su žive u našem narodu, a žive i u književno-jezičnoj svijesti, npr. G mn. gradóvā, sinóvā, zidóvā; DLI mn. gradòvima, sinòvima, zidòvima itd., pored običnijeg grādòvā, sinòvā, zidòvā; grādo-vima, sinovima, židovima. Ipak, preinake, pogotovu međuslovne, nisu na pravcu razvoja našega naglasnog sustava, koji se rasterećuje, pojednostavnjuje upravo dokidanjem takvih preinaka.
- 3) S gledišta hrvatske autonomne prozodijске svijesti, naglasni likovi prija-

teljĀ, apostólĀ, živacĀ zvuče obilježeno. Ako ih ipak tko ostvaruje, kao npr. lik živacĀ novoštokavski ijekavci u SRH, a druga dva uglavnom gdjegdje glumci, ne treba ih smatrati pogrešnima jer su u duhu novoštokavštine i imaju bar neku podlogu u našoj priopćajnoj praksi.

Međutim, za naglasnu su normu hrvatskoga književnog jezika reprezentativni naglasni likovi N jd. prijatelj, apostol, živac; G mn. prijateljĀ, apostólĀ, živacĀ i živacĀ. Kao reprezentativne likove utvrđuju ih ovi razlozi:

- 1) Oni potječu iz zapadnog novoštokavskog naglašavanja, tj. iz naglašavanja zapadnog dijalekta – stvarne osnove naglasne norme hrvatskoga književnog jezika.
- 2) Oni su na razvojnom pravcu prozodijskog sustava jer su u skladu s tendencijom rasterećivanja, tj. dokidanja međuslogovnih preinaka u obrascima sklonidbe.
- 3) Čestota im visoko nadmašuje likove s međuslogovnim preinakama.

Iz svega se izloženog nameće zaključak da likovi prijateljĀ, apostólĀ, živacĀ mogu samo supostojati uz reprezentativne likove prijateljĀ, apostólĀ, živacĀ i živacĀ.

Stjepan Vukušić

PROBLEMI S NAZIVIMA
ZA MIROVINE

Novi mirovinski odnosi i novi mirovinski zakoni postavljaju i pred jezik nove probleme. Sada i udovci stječu pravo na mirovinu po supruzi pa se u nekim obrascima javljaju različite mogućnosti i lekto-